

Hoogopgeleide asielzoekers

Nederland heeft tekorten aan mensen in verschillende sectoren, zoals gezondheidszorg, onderwijs en leger. Tegelijkertijd zitten er in de Nederlandse opvangcentra veel hoogopgeleide asielzoekers. In hoeverre kunnen zij een rol spelen bij het oplossen van deze tekorten? Voor een actieve rol in het onderwijs is doorgaans een goede beheersing van de Nederlandse taal vereist, maar dat geldt niet voor de gezondheidszorg.

Twee gevallen hebben hierbij recentelijk aandacht getrokken: Zuid-Afrikaanse verpleegkundigen in het VU-ziekenhuis en Russische in het Amphia ziekenhuis in Breda. Het eerste geval is slecht afgelopen¹. Miscommunicatie, cultuurverschillen, en het feit dat de autochtone verpleegkundigen niet op de hoogte waren speelden hierbij een hoofdrol. De Zuid-Afrikanen klaagden dat betalingen niet netto maar bruto bleken, hun huizen bevonden zich niet in een leuke buurt en de huren bleken hoger dan voorgespiegeld. Organisator Randstad lijkt dit allemaal buitengewoon knullig te hebben gespeeld.

Braindrain

De ervaring met de Russen lijkt beter te zijn voorbereid, en daardoor ook gunstiger te verlopen², hoewel het nog te vroeg is voor een definitief oordeel. Ook uit Suriname en de Filippijnen zijn in het verleden verpleegkundigen geworven. Er was veel kritiek dat het 'weglokken' van personeel uit deze landen neerkomt op het stimuleren van een 'braindrain'. Dit kan een valide argument zijn, maar in veel landen (Rusland en Polen) bestaan grote overschotten aan werkloos verplegend personeel. Een groot deel van de Zuid-Afrikanen had geen of slechts een tijdelijke baan.

Verder was een belangrijk argument dat velen van hen óók kwamen om werkervaring op te doen. Bovendien kunnen aan de landen van oorsprong vergoedingssommen betaald worden voor de opleidingskosten. In zulke omstandigheden kun je eigenlijk niet van braindrain spreken. Voor Nederland wordt geschat dat in 2004 de tekorten zullen zijn opgelopen tot zo'n 40.000 verpleegkundigen, terwijl steeds minder scholieren voor een vervolgopleiding in de verpleegkunde kiezen³. Hier lijkt een voor alle partijen gunstige oplossing voor de hand te liggen.

Tijdelijke immigranten

Tenzij we ervan uitgaan dat er spectaculaire wijzigingen in het beleid zullen plaatsvinden, zoals forse loonstijgingen, en we de wachtlijsten willen verkorten, kunnen we beter zo veel mogelijk opties openhouden. Dit geldt temeer daar het kabinet in zijn on-eindige wijsheid heeft besloten dat Nederland de komende jaren

door Thijs van Steveninck

Veel asielzoekers zijn afkomstig uit boevenstaten en rovershollen, dus is geen sprake van een braindrain

geen buitenlanders van buiten de EU wil aantrekken⁴. In plaats van, of beter nog naast buitenlands personeel zouden ook asielzoekers ingeschakeld kunnen worden. De Nederlandse opvangcentra zitten vol met goed gemotiveerde asielzoekers die zitten te popelen om hier aan de slag te kunnen⁵ en slechts verplicht de hele dag uit hun neus zitten te eten. Voordelen van tijdelijke contracten zonder recht op gezinshereniging zijn dat immigranten een nuttige bijdrage kunnen leveren aan de opvang van tekorten zonder dat voor hen de traditionele nadelen van immigranten gelden⁶. Met tijdelijke contracten kunnen ze niet langdurig werkloos worden, en uiteindelijk dragen ze ook niet bij aan de vergrijzing. De landen van herkomst profiteren bovendien van hogere financiële overmakingen.

Asielzoekers inschakelen?

Een dergelijk scenario kan ook gelden voor hoogopgeleide asielzoekers. Zij worden bij binnenkomst gescreend op hun geschiktheid voor de arbeidsmarkt. Een deskundige kan beoordelen of ze nuttig zijn voor de arbeidsmarkt, wat hun diploma's waard zijn, en

Foto: Herman Wouders

Dr. M.A. de Ruyter van Steveninck is econoom en redactielid van Idee

of ze naast inburgeringscursussen nog aanvullende opleiding nodig hebben voor ze aan het werk kunnen⁷.

Alle partijen profiteren hier in uiteenlopende mate van. Een deel van de asielzoekers kan meteen iets nuttigs doen en de Nederlandse sectoren met personele krapte kunnen sneller nieuwe mensen aantrekken. Asielzoekers die zich direct en zichtbaar nuttig maken (denk aan vermindering wachtrijen) geven de hele groep een betere naam. Niet het geringste voordeel is dat patiënten in de zorg sneller worden geholpen.

Omdat de meeste asielzoekers afkomstig zijn uit boevenstaten en rovershollen als Iran, Irak, en Afghanistan is er geen sprake van een braindrain waar we ons schuldig over hoeven te voelen en afkopsommen moeten betalen. Bovendien kunnen bureaucratische processen sneller verlopen, waardoor ook andere (niet zo 'nuttige') asielzoekers minder lang in de pijn hoeven te blijven. Uiteraard moet de termijn van het contract rekening houden met de veiligheid in het land van herkomst.

Een politieke afweging

Is het wel rechtvaardig om bij het al dan niet toelaten van een asielzoeker het criterium 'nuttig voor onze arbeidsmarkt' te laten meewegen? Dit is tot op grote hoogte een subjectieve keuze die aan een politiek oordeel moet worden overgelaten. We moeten ons daarbij realiseren dat ook asielzoekers die niet mogen blijven omdat ze geen nuttige kwalificaties hebben, genoeg geld hadden om mensensmokelaars en tickets te betalen. Wie dat niet heeft, blijft in het vaderland of krijgt opvang 'in de regio'. Bovendien kun je je altijd afvragen

in hoeverre het 'rechtvaardig' is dat een minister meer verdient dan een schoonmaker.

Een mogelijk aanzuigende werking blijft natuurlijk een nadeel. Daar staat tegenover dat nu uitgeprocedeerde asielzoekers die volgens de rechter veilig terug kunnen, niet gedwongen worden terug te keren maar in de illegaliteit kunnen verdwijnen. Onder dergelijke omstandigheden heeft *elk* beleid een aanzuigende werking. ♦

Noten

1. "Arbeidsmigratie - De buitenkans", RVU-documentaire, Dits TV, uitgezonden op 17 en 24 september 2001.
2. 'Russen helpen ziekenhuis Breda', *Trouw*, 13 september 2001.
3. 'Scholieren laten zorg links liggen', *NRC Handelsblad*.
4. 'Niet meer werknemers van buiten EU', *NRC Handelsblad*, 4 september 2001.
5. Onder andere in 'Onbegrip over arbeidsmigratiebeleid', *NRC Handelsblad*, 11 september 2001. Zie ook 'Waarom wil niemand ze hebben? - Hooggekwalificeerde asielzoekers bieden zich aan', *Vrij Nederland*, 18 augustus 2001.
6. 'Stimuleren van tijdelijke migratie biedt voordelen', *NRC Handelsblad*, 3 augustus 2001.
7. De PvdA heeft al gesuggereerd dat economische en politieke vluchtelingen gescheiden moeten kunnen worden. Zie Bert Middel en Nebahat Albayrak, 'Streng om rechtvaardig te zijn - Dilemma's van een sociaal-democratisch asielbeleid', *Socialisme en Democratie*, juni 2001, blz. 246-257.